

Měsíčník Host
Literatura, kultura, společnost
březen 2026
125 Kč

3

ČECHOVÁ POMSTA JE PSYCHOMAGICKÝ AKT

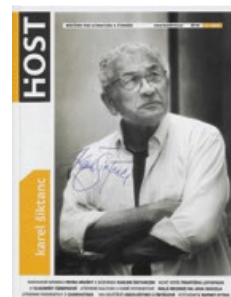
TÉMA
Zlínský rodák
Tom Stoppard

HISTORIE
Třicet let od smrti
Marguerite Durasové

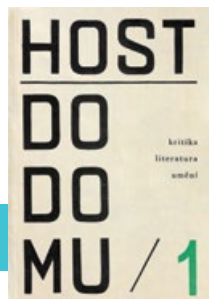
KRITIKA
Jáchym Topol
Peklo neexistuje

ROZHOVOR
Juliette Simontová
Claudu Lanzmannovi

HOST UŽ více než sto let

Měsíčník Host | Literatura, kultura, společnost
Číslo 3 | 2026, ročník XLII
Vyšlo v Brně 10. března 2026
Beethovenova 4, Brno, 602 00
tel.: 725 606 144
objednavky@casopishost.cz
www.casopishost.cz
Vydává Spolek přátel vydávání časopisu Host
(IČ 48 51 48 53),
s laskavou finanční podporou
Ministerstva kultury ČR
a statutárního města Brna ■ | ■ | ■ | ■

Člen sítě kulturních časopisů Eurozine
(www.eurozine.com) EUROZINE
Registrováno Ministerstvem kultury ČR
pod číslem MK ČR E 6632 ISSN 1211-9938
Vychází 10× ročně (kromě července a srpna)

Jan Němec | šéfredaktor
Zdeněk Staszek | zástupce šéfredaktora
Josefína Formanová | redaktorka
Václav Maxmilián | redaktor
Ondřej Nezbeda | redaktor
Frederika Halfarová | produkce
Alena Němcová | jazyková redaktorka
Marek Timko | jazykový redaktor slovenštiny
Matěj Málek | grafická úprava a sazba
David Konečný | fotograf
Lenka Secká | technická redaktorka

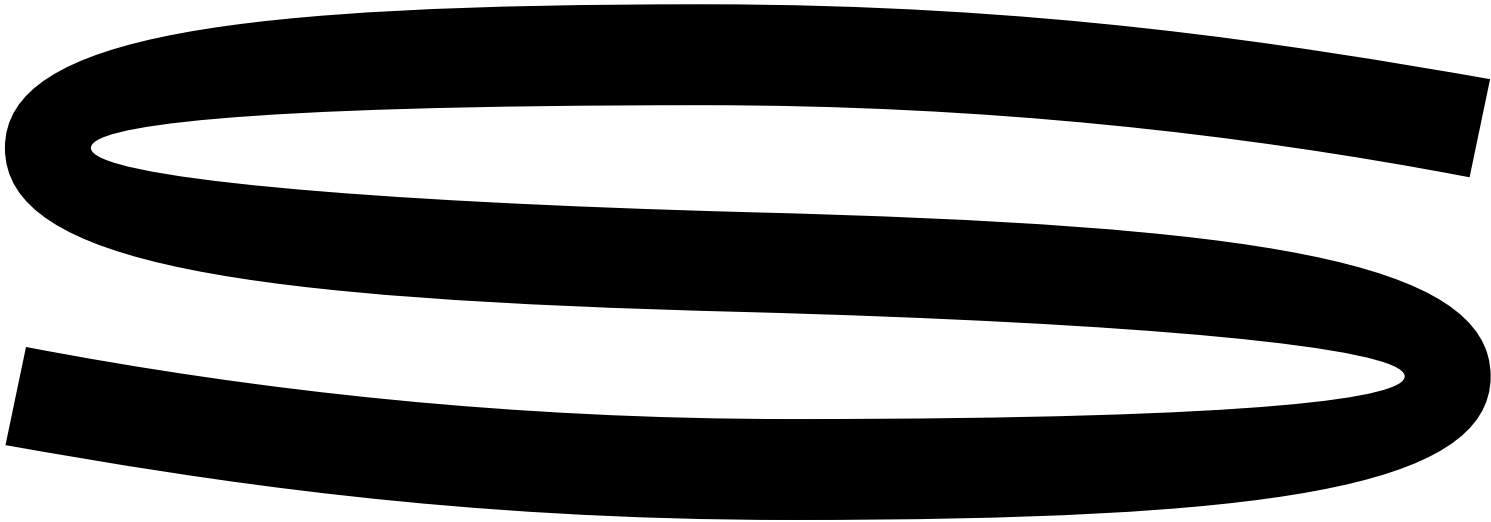
Redakční rada | Petr A. Bílek, Petr Borkovec,
Pavel Janáček, Alice Koubová, Ondřej Lipár,
Vratislav Maňák, Tereza Matějčková, Roman Polách,
Anna Pospěch Durnová, Zuzana Řihová, Petr Vizina

Písma | Kunda (Superior Type)
a Atyp (Suitcase Type Foundry)
Papír | ARENA Natural Smooth (100 a 200 g/m²)
a Holmenn (70 g/m²)
Foto na obálce | David Konečný
Ilustrace | Tereza Ignácová

Tisk | Tiskárna HRG, s. r. o., Litomyšl

Cena 125 Kč, s předplatným 99 Kč
Předplatné na www.h7o.cz/predplatne
nebo telefonicky na čísle 775 995 695:
tištěné roční 990 Kč, tištěné půlroční 550 Kč,
tištěné ISIC/ITIC 790 Kč, elektronické 590 Kč

Distribuuje Kosmas, s. r. o., Praha
a První novinová společnost, a. s., Praha
Zasílání předplatného zajišťuje firma
SEND Předplatné, spol. s r. o., Praha

LIDÉ Z MASIVU

Jan Němec

Kdysi jsem si ten pocit odnesl z rozhovoru, který pro tento časopis vedl Petr Hruška s Karlem Šiktancem. Jako redakční elév jsem byl do kavárny Fra přizván s fotoaparátem a nejpíš mi to došlo přímo v hledáčku: hle, tohle je člověk z masivu. Právě tak na mě Šiktanc působil. Měl jsem před sebou někoho, kdo celý život vášnivě dělal jednu a tu samou věc, mně se zdálo, že je to na něm vidět, a udělalo to na mě dojem. Ten pocit se mi nedávno oživil, když umřel Tom Stoppard. Pustil jsem si dokument, který o něm před pár lety natočila BBC, a viděl jsem to po delší době znovu: ve tváři, v hlase, v gestech se dlouhé roky ukládá, co děláme a kdo jsme, a když to děláme naplno... Stoppard, tento „Brit, Čech a Žid, chronologicky přesně v tomto pořadí“, jak o něco dál píše Tomáš Kačer, na kameru ukazuje velkou knihovnu a želvy, které se mu plazí po zahradě. Vhodné to propriety filosofujícího dramatika, ale nakonec o ně nejde. Naši hmotu vytvářejí naše vášně, právě ty se ukládají v letokruzích.

OSOBNOST

- 9 Pomsta je psychomagický akt. S Miřenkou Čechovou o potřebě zranitelnosti, sexu jako nástroji emancipace a o dětství v Aši

KONTEXTY

- 20 Marie Škrdlíková: Kdo vypráví příběhy chudých. O povertu porn, privilegii literatury a možnostech autenticity

TÉMA

TOM STOPPARD

- 28 Tomáš Kačer: Tři životy, dvě země, jedna jizva. O komedii nápadů, nalézání identit a jazykové hravosti Toma Stopparda
- 34 Jan Šotkovský: Etika je velmi komplikovaná záležitost. O dramatech Toma Stopparda ze sedmdesátých let
- 38 Václav Maxmilián: Někde na začátku musela být chvíle, kdy jsme mohli říct ne. K filmové tvorbě Toma Stopparda

REPORTÁŽ

- 44 Raja Shehadeh: Jak jsi překonal svůj hněv? Procházka proměňující se palestinskou krajinou

BELETRIE

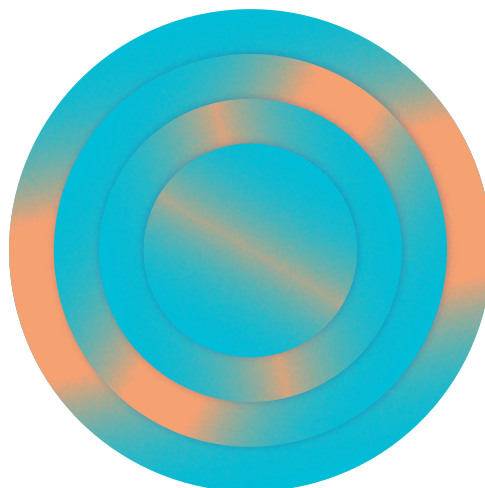
- 51 **ateliér** Tomáš Pospěch: Česství. Vizuální lexikon
- 53 **básniřka čísla** Olga Wawracz: Já se doopravdy ztotožňuji s křehkým vodním ptákem
- 61 **povídka** Maxim Osipov: Dokud
- 64 **nová jména** Jan Musil: Někdo cizí mluví mými ústy

ROZHOVOR

- 68 Lanzmann byl naprostý anarchista. S francouzskou filosofkou Juliette Simontovou o Claudu Lanzmannovi, časopise Les Temps Modernes a knize Patagonský zajíc

HISTORIE

- 76 Bernardeta Babáková: Soustředné kružnice v krajině zámlk. Třicet let od smrti Marguerite Durasové

KRITIKY

- 86** Jáchym Topol: Peklo neexistuje (Marta Ljubková)
- 88** Sylva Fischerová: Broumovské zajetí (Petr A. Bílek)
- 90** Dario Ferrari: Přestávka skončila (Josefina Formanová)
- 92** Tomáš Petráček: Křesťanství ve víru kulturních válek. Papežství, hodnoty, identita (Tomáš Sixta)

RECENZE

- 94** Josef Hrdlička: MOST přes MOST (Libor Staněk II.)
- 95** Tereza Horváthová: Vrstva (Andrea Popelová)
- 96** Rodrigo Blanco Calderón: Sympatie (Jan Němec)
- 97** Emanuela Anechoum: Tangerinn (Sára Vybíralová)
- 98** Marie Vejvodová: Grácie z Elby (Lucie Lindnerová)
- 99** Marina Jarre: Vzdálení otcové (Jana Šrámková)
- 100** Pavel Hošek: Jako anděl s polámanými křídly. Duchovní profil Karla Kryla (Alena Scheinostová)
- 101** Lukáš Sedláček: Nazí v AI době. Identita člověka a hledání smyslu tváří v tvář umělé inteligenci (Jan Němec)

SLOUPKY

- 5** **názor** Václav Maxmilián: Proti recyklaci
- 17** **žena a život** Anna Durnová: A co je toto za modrák, vážená?
- 18** **checkpoint** Adéla Knapová: Smrt za slávu
- 19** **minuscule** Marek Šindelka: Sbírka slunečních skvrn
- 25** **vzorce** Michal Kašpárek: Muž z Brna
- 43** **manuál** Pavel Turek: Manuál k Bad Bunnymu
- 74** **bibliofilcka** Martin Pecina: Se Sovětským svazem přišel atom na zem
- 81** **mikrostop** Václav Maxmilián: Alexandr? Alexandre!
- 84** **rabbit hole** Lubomír Tichý: Příliš obecní
- 84** **druhá vášeň** Olga Stehlíková: V podstatě vítěj
- 103** **atašé** Míla Janišová: Literární zprávy o kulturní jinakosti
- 108** **meme** Jakub Jetmar: Člověku zbývá voyerství
- 4** **statusy** Hostpot
- 6** **drobenka**
- 7** **zprávy**
- 82** **madlenka** Jiřího Kotena
- 102** **rozečteno** Tipy redakce

**S Miřenkou řechovou o potřebě zranitelnosti,
sexu jako nástroji emancipace a o dětství v Aši**

POMSTA JE PSYCHOMAGICKÝ AKT

Text Ondřej Nezbeda
Foto David Konečný

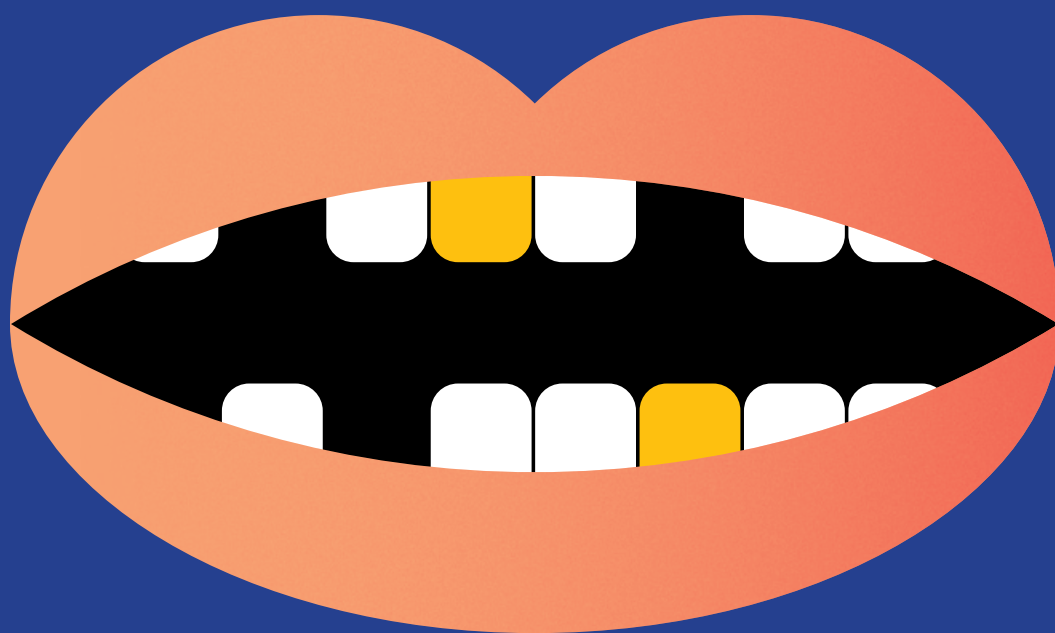
V nové próze *Co já? Co ty?* se spisovatelka, režisérka a performerka Miřenka řechová znovu vrací k tělu jako totemu paměti, moci a zranění. Tentokrát skrze hněv a touhu po sebeurčení. Po autobiografických *Baletkách* přichází s temnějším, jízlivějším textem, vystavěným jako audionahrávky, které hrdinka Laura nahrává svému někdejšímu učiteli a sexuálnímu predátorovi — chystá pro něj pomstu, jež jednou provždy odpárá její staré, ponížené já. Zneužití v románu se tak stává podhoubím pro širší úvahy o ambivalenci moci a o tom, jak se oběť může stát zároveň režisérkou i rukojmím vlastního příběhu.

O *poverty porn*, privilegiu literatury a možnostech autenticity

KDO VYPRÁVÍ PŘÍBĚHY CHUDÝCH

Marie Škrdlíková

Knihy o životě v chudobě často píší lidé, kteří už chudí nejsou, nebo nikdy nebyli. O to důležitější je přemýšlet, kdo a jak o chudobě vypráví a jak tyto příběhy čteme. Lze vůbec zajistit, aby literatura zprostředkovala zkušenosti těch, jejichž hlasy zůstávají neslyšené?

At' už je to Nobelova cena pro Annie Ernaux, Man Bookerova cena pro romány jako *Shuggie Bain* nebo *Takové maličkosti*, nebo statisíce prodaných výtisků knihy *Skoncovat s Eddym B.*, úspěch literatury, která vypráví o chudobě a sociálním vyloučení, není náhodný.

Chudoba je stav nedostatku zdrojů (příjmů, majetku), který neumožňuje uspokojení základních životních potřeb a důstojnou účast na životě společnosti. V chudobě žije rok od roku více lidí. Více než pětina obyvatel Evropské unie je ohrožena chudobou nebo sociálním vyloučením. V Česku je v exekuci více než půl milionu lidí a číslo rok od roku roste. Zvyšuje se také počet lidí bez stabilního příjmu. V posledních letech přitom majetek nejbohatších roste extrémním tempem, zatímco příjmy chudých stagnují nebo klesají.

Chudoba přitom neznamená jen materiální nedostatek. Týká se lidí s omezeným přístupem ke vzdělání, zdravotní péči, stabilnímu bydlení či jiným příležitostem. Chudoba se navíc mnohdy prolíná s dalšími formami znevýhodnění, jako jsou etnicita či zdravotní stav.

Způsob, jakým literatura zobrazuje chudobu, přitom zásadně formuje naše představy o chudých a jejich životech. Právě proto je třeba sledovat nejen to, že literatura o chudobě vzniká, ale také z jaké pozice, komu slouží a jaké představy o těch, kteří mají nejméně prostoru mluvit sami za sebe, utváří.

Dá se však vůbec odpovědět s jistotou, kdo a za jakých okolností má právo psát o těchto zkušenostech?

POVERTY PORN A ILUZE AUTENTICKÉHO HLASU

Ve filmu, fotografii, divadle, kampaních neziskových organizací i politických stran se zkušenost chudoby může proměnit v samoúčelný produkt určený k zisku, posílení moci či reputace autorstva. Nepříznivá situace chudých pak slouží především k vyvolání lítosti a soucitu u těch, kteří se v ní sami nenacházejí, a upozaďuje například její strukturální příčiny. Tento fenomén vykořisťování už tak znevýhodněných chudých lidí se souhrnně označuje jako *poverty porn*.

Ukázkovým příkladem, byť nejde o literaturu, je slavná fotografie *Migrant Mother* Dorothy Lange z roku 1936, která vznikla jako součást státní dokumentace velké hospodářské krize. Její protagonistka byla dlouho anonymní. Až pozdější identifikace Florence Thompson a její vlastní o čtyřicet dva let zpožděná reflexe snímku otevřely morální otázku ohledně skutečnosti, že se stala trvalým symbolem bídy tehdejší doby bez možnosti ovlivnit vlastní reprezentaci. Právě toto odpojení reprezentace od reprezentovaných je jádrem kritiky *poverty porn*.

Ještě vyhrcořenější situaci najdeme u oceňovaného hollywoodského filmu *Milionář z chatrče* (2008). V zásadě se dá říct, že snímek chudobu mumbajských slumů využívá jako dramatickou kulisu pro západní publikum. Způsob, jakým film s těmito obrazy pracuje, vyvolal odpor i mezi částí místních obyvatel a v roce 2009 byla podána žaloba kvůli tomu, že zobrazení jejich prostředí považovali za ponižující a útočící na jejich důstojnost.

Americký teoretik Lennard J. Davis, působící v mladém oboru disability studies, ve své knize *Poor Things. How Those with Money Depict Those without It* (Chudáčci. Jak ti s penězi vyobrazují ty bez peněz, 2024) rozlišuje mezi takzvanými *exo-writers*, kteří o chudobě píší z vnější, pozorovatelské pozice, a *endo-writers*, jejichž psaní vychází z vlastní zkušenosti. Psaní zvenčí podle něj může být formálně přesvědčivé a empatické, přesto může chudobu využívat jen jako narativní pomůcku, jako stav, z něhož musí protagonisté knihy třeba uniknout. Psaní zevnitř naopak umožňuje zachytit komplexitu chudoby, aniž sklouzává k moralizaci. Davis zdůrazňuje, že skutečná reprezentace vyžaduje odpovědnost, tj. ptát se, odkud mluvíme, koho zobrazujeme a komu naše vyprávění skutečně slouží. Přesto ani „endo“ literatura nezaručuje, že se k nám dostane autentický obraz života v chudobě. Je potřeba si proto uvědomit, že některé okrajové či neatraktivní náhledy na chudobu mohou zůstat nadále neviditelné.

Radikální alternativu nabízí participativní přístupy, v nichž chudí lidé nejsou jen objektem uměleckého vyobrazení, ale aktivními tvůrci. Už v šedesátých letech inicioval Chris Marker ve Francii Skupinu Medvedkin, pojmenovanou po sovětském filmaři Alexandru Medvědkinovi, který usiloval o to, aby se protagonisté filmů stali zároveň jejich spoluvtvůrci. Skupina umožňovala dělníkům pracovat s kamerou a vytvářet vlastní filmy, například kolektivní snímek *Classe de lutte* (Bojující třída, 1969), spoluvytvořený účastníky stávk.

TŘI ŽIVOTY,
DVĚ ZEMĚ,
JEDNA JIZVA

Tomáš Kačer

ETIKA JE VELMI
KOMPLIKOVANÁ
ZÁLEŽITOST

Jan Šotkovský

NĚKDE NA ZAČÁTKU
MUSELA BÝT CHVÍLE,
KDY JSME MOHLI
ŘÍCT NE

Václav Maxmilián

TOM STOPPARD

Ilustrace Tereza Ignácová

Jeho nejznámější drama je film. Jeho nejznámější film je o jiném dramatikovi. Považoval se postupně za Brita, Čecha i Žida a byl vším zároveň. Psal divadelní hry nejprve jako intelektuální hříčky, postupně se dostal ke společenským a politickým tématům, nikdy však neopustil vtip a potutelnost. Kdo byl Tom Stoppard?

O komedii nápadů, nalézání identit a jazykové
hravosti Toma Stopparda

TŘI ŽIVOTY, DVĚ ZEMĚ, JEDNA JIZVA

Tomáš Kačer

Tom Stoppard byl Brit, Čech a Žid, chronologicky přesně v tomto pořadí. Především byl však dramatik, který skrze divadlo a literaturu zkoumal možnosti i limity identit a jejich svázanost s nepoddajným, kluzkým jazykem. A ještě z toho dokázal vykouzlit vtip.

Záznam kultovního hitu *Dejvického divadla*
zpět v kinech **8. dubna 2026** **DD**
DEJVICKÉ DIVADLO

UCPANEJ SYSTÉM

Podle povídek *The Acid House*
Irvina Welshe

REMASTER

PRAHA
PRAGUE
PRAGA
PRAG

Praha 6

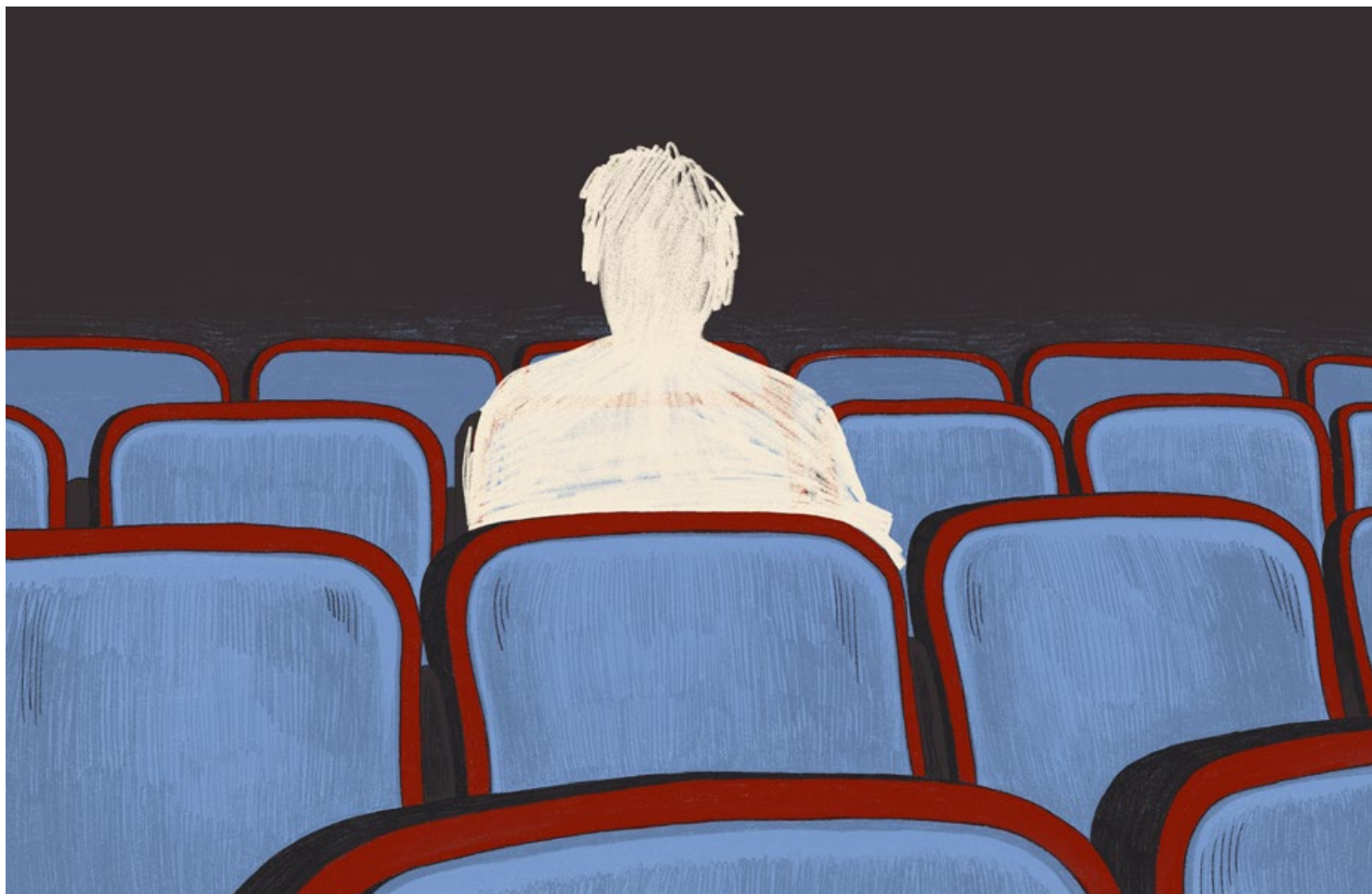
MINISTERSTVO
KULTURY

ETIKA JE VELMI KOMPLIKOVANÁ ZÁLEŽITOST

Jan Šotkovský

NĚKDE NA ZAČÁTKU MUSELA BÝT CHVÍLE, KDY JSME MOHLI ŘÍCT NE

Václav Maxmilián

Legendě britského dramatu Tomu Stoppardovi vždy vadilo, že jako filmový scenárista nemá nad výsledkem plnou kontrolu, jak na to byl zvyklý v divadle. Tvrdil, že své scénáře na plátně vůbec nepoznává. I přesto se právě filmová scenáristika stala jeho pravidelnou prací a mnoho z jeho filmů se zapsalo do dějin světové kinematografie.

Procházka proměňující se palestinskou krajinou

JAK JSI PŘEKONAL SVŮJ HNĚV?

Raja Shehadeh

44

Reportáž

Když autor začal se svými vycházkami po palestinských kopcích, nedocházelo mu, že prochází mizející krajinou. Kopce centrální palestinské vrchoviny, které se na jedné straně svažují k moři a na druhé k poušti, se po staletí příliš neměnily. Krajina se ovšem mění, na kopcích se staví izraelské osady a palestinské cesty jsou zavírány. Kniha reportáží ukazuje, jak se palestinská krajina mezi lety 1978 a 2007 proměňovala.

← Autor Raja Shehadeh na jedné ze svých procházek

Blížili jsme se k vrcholku kopce a hroudy hlíny nám začaly připadat vlhké, i když poblíž nebyl žádný pramen ani v nedávné době nepršelo. Brzy jsme si uvědomili, že jsme vešli do otevřených stok židovské osady Talmon na severu. Tato osada sice nejspíš měla systém svozu odpadu, ale žádnou kanalizaci, takže splašky vypouštěla přímo do údolí na půdu patřící palestinským sedlákům. Snažili jsme se našlapovat opatrně, abychom si nezaneřádili boty osadnickými hovny. Jak jsme se plahočili podmáčenou zemí, potkali jsme dva chlapce, kteří nám ukázali, kudy z močálu ven. Všimli jsme si, že nás odvádějí od dlážděné cesty, a vysvětlili jsme jim, kam máme namířeno.

„To je moc nebezpečné,“ říkali.

Zeptali jsme se proč.

„Osadníci,“ odpověděli. „Když kolem vás po cestě projíždějí autem, zatočí a srazí vás. Mazena přejeli. A když jede armádní džíp, hned střílí. Nikdo po té cestě nechodí.“

Naléhali jsme a oni neochotně souhlasili. Myslel jsem si, že nebezpečí zveličují, jak to chlapci často dělávají, ale z jejich chování jsem poznal, že jít po cestě vedoucí k jejich vesnici je pro ně dobrodružství. Všiml jsem si, že dávají pozor, abychom je z obou stran kryli my a aby se drželi u strany silnice, a že špicují uši, aby slyšeli, jestli se neblíží osadnické auto nebo armádní džíp — zřejmě aby pak utekli zpátky do kopců. Celou cestu nervózně

brebentili a přeskakovali od jednoho příběhu o hrozivých činech osadníků ke druhému.

„Abú Nabíl se nemá jak dostat tamhle ke svým olivám,“ vyprávěl ten mladší a ukazoval háj, kterým jsme přišli. „Nemůže orat. Pokaždé když to zkoušel, na něj stříleli osadníci a i s jeho syny ho vyhnali.“

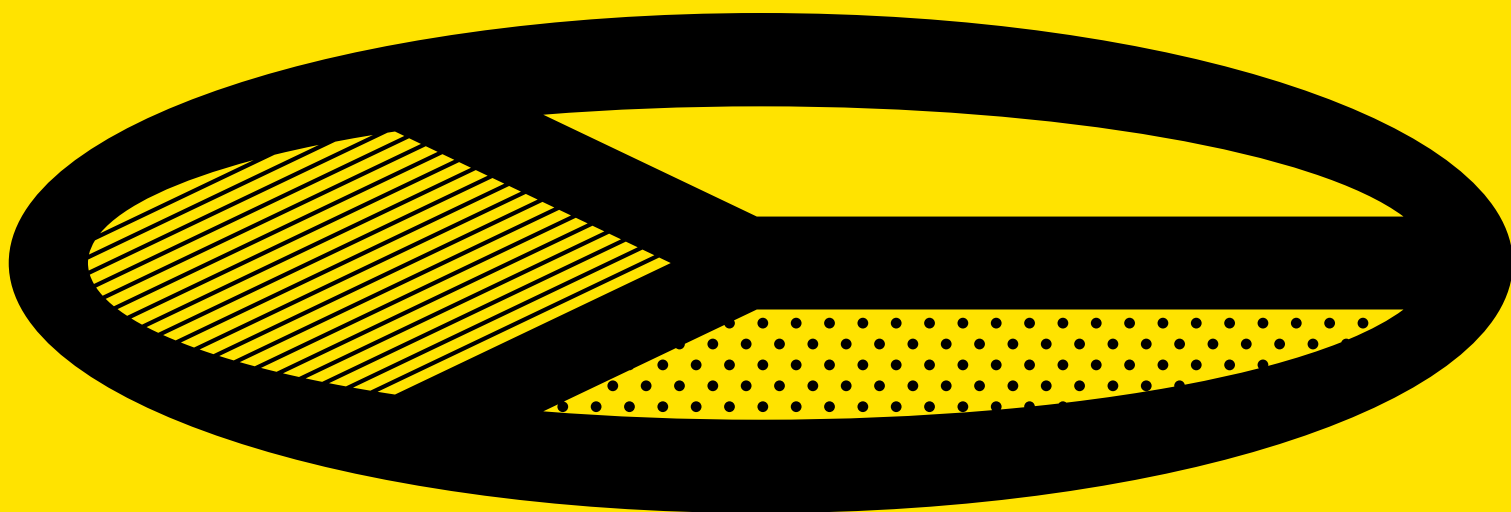
Nevšiml jsem si žádných projíždějících palestinských aut. Přišlo mi to zvláštní.

„Jezdí lidé z Džaníje někdy po téhle silnici?“ zeptal jsem se.

„Nemůžou,“ odpověděl mi starší chlapec. „Vjezd do vesnice je zatarasený.“

Když jsme se dostali na cestu vedoucí k vesnici, spatřili jsme betonové kvádry, kterými armáda zablokovala vjezd. Nikdo tuto bariéru nesměl odstranit. Přemýšlel jsem, jestli by vesničané směli po silnici jet na mule nebo koni, kdyby je měli. Zřejmě ne.

Z pohledu osadníků byla tato opatření nezbytná coby ochrana před vrhači kamenů. Byli tak přesvědčeni o své morální nadřazenosti, že své faktické imunity před trestním stíháním využívali k zastrašování svých sousedů. Někteří Palestince chladnokrevně zabíjeli. Al-Haqq i další organizace mají zdokumentované násilnosti osadníků už od roku 1982. Izraelští prokurátoři ale proti osadníkům málokdy zasahovali, přestože za to lobbowały izraelské i palestinské lidskoprávní skupiny.

**OLGA
WAWRACZ**

Básnířka čísla

**JAN
MUSIL**

Nová jména

**MAXIM
OSIPOV**

Povídka

**TOMÁŠ
POSPĚCH**

Ateliér

Básniřka čísla Olga Wawracz

Olga Wawracz (nar. 2004) se věnuje intermediálnímu umění, poezii a žurnalistice. Studuje sociální pedagogiku a poradenství na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde žije a působí v několika kulturně-sociálních kolektivech. Její debutová sbírka *Komunitní rozměr* vyšla v edici Mlat nakladatelství Větrné mlýny roku 2024. Je laureátkou devěťadvacátého ročníku literární ceny Ortenova Kutná Hora, se svým hudebním projektem *czarw* byla oceněna v kategorii Bastl Electronic Track v rámci loňských cen Vinyla. Pod pseudonymem w1nrare působí jako DJ. Věnuje se literárním reportážím, dokumentární filmové tvorbě, fotografii a ilustraci.

Povídka Maxim Osipov

Maxim Osipov (nar. 1963) je ruský spisovatel a kardiolog, vystudoval lékařskou a matematicko-fyzikální fakultu v Moskvě, později působil na Kalifornské univerzitě v San Franciscu. Po návratu do vlasti pokračoval v lékařské praxi, je spoluautorem knihy o klinické echokardiografii, nejznámější příručky o této specializaci v ruštině. Po ruské invazi na Ukrajinu z Ruska odešel, dnes pobývá v Nizozemsku a publikuje v literárním časopise *Pátá vlna*. Český mu loni v nakladatelství Prostor vyšla kniha *Kámen, nůžky, papír a jiné povídky*.

Nová jména Jan Musil

Jan Musil (nar. 1993) loni vydal první sbírku *Poslední život: Bildungspoema z minulosti a budoucnosti*. Letos mu v nakladatelství Paradox vyjde básnická kniha *Maminka*. Jako první v historii soutěže za svou tvorbu dvakrát obdržel hlavní cenu Básne SK/CZ a jednou z ní byl diskvalifikován. Svou disertaci věnoval thanatografii. Z angličtiny přeložil mimo jiné drama *Monstrum*.

Ateliér Tomáš Pospěch

Tomáš Pospěch (nar. 1974) je fotograf, historik umění, pedagog a kurátor sbírky fotografie Uměleckoprůmyslového musea v Praze. Kromě vlastních knih, jakými jsou *Šumperák* či *Zemědělské práce — Slušovice*, je tvůrcem mnoha dalších publikací o české a středoevropské fotografii. Vizualnímu ohledávání fenoménu češství, přítomnému v tomto vydání Ateliéru, se nepřímo věnoval již v souborech *Krajinky.jpg*, *Majitelé hradů*, *Taken Off*, *Šumperák* nebo *Bezúčelná procházka*. Řečeno slovy autora: „Zájem o zachycení efemérní podstaty českého sebeurčení eskaloval v obsáhlý samostatný projekt v letech 2001—2011. Vznikal jako průběžně doplňovaný soubor sta fotografií, vytvářených na základě předem formulovaných sta slov, která měla charakterizovat českou podstatu. V letech 2018—2022 jsem se rozhodl projekt zopakovat. Oba soubory fotografií mají ambice být vizuálním lexikonem češství, jak je zažívá autor s moravskými kořeny, s mnoha osobními odkazy na jídla své babičky a vypořádávání se s prostředím a estetikou, která ho během dětství obklopovala. Smyslem nebylo postihnout pro český národ signifikantní pivo, řízky, knedlíky a státní symboly, ale ponořit se hlouběji do tajů české sebeidentifikace. Zelené linoleum, lidová tvořivost, turek ve skle či schopnost improvizace přinášejí sebeironizující, sebekritické, a přesto velmi citlivé ohlédnutí za tím, co dnes může znamenat být Čech. Sleduji, jaké hodnoty volíme, čím se obklopujeme, proč si kazíme své životy i proč se máme tak krásně.“

**S francouzskou filosofkou Juliette Simontovou o Claudu Lanzmannovi,
časopise *Les Temps Modernes* a knize *Patagonský zajíc***

LANZMANN BYL NAPROSTÝ ANARCHISTA

Text Jan Machonin

O Juliette Simontové jsem nejdříve věděl jen to, že jí režisér filmu *Šoa* Claude Lanzmann nadiktoval svou knihu vzpomínek *Patagonský zajíc* a že se přátelili. Později jsem zjistil, že byla také jeho dlouholetou zástupkyní v kultovním francouzském intelektuálním časopise *Les Temps Modernes* a že je spojovala vášeň pro Sartrovu filosofii. A ještě později — že napsala Lanzmannův pronikavý „filosofický portrét“, v němž, lépe než kdo jiný, osvětlila jeho život a dílo. Seznámili a spřátelili jsme se minulý rok v Paříži a společně jsme u příležitosti stého výročí Lanzmannova narození ve čtrnáctém pařížském obvodu připravili „procházku po lanzmannovských adresách“ doprovobenou veřejným čtením z jeho pamětí. A pak už mi to nedalo a musel jsem se Juliette na Clauda Lanzmanna vyptat podrobněji.

Kdy a za jakých okolností ses seznámila s Claudem Lanzmannem?

Dlouho jsem Clauda znala jenom po hlase v telefonu. Učila jsem v Bruselu, nežila jsem v Paříži, ale dost často jsem časopisu *Les Temps Modernes* nabízela texty. Někdy mi po telefonu odpovídal Lanzmann — poprvé to bylo ještě před smrtí Simone de Beauvoirové — a psala jsem si s „historickým“ členem redakčního výboru Jeanem Pouillonem. Po smrti Beauvoirové, v roce 1986, Claude přijal místo šéfredaktora časopisu. Jednoho dne, v roce 2000 nebo 2001, mi zavolał ohledně článku, který jsem nabídla *Les Temps Modernes* a který se oproti tomu, co jsem psala obvykle, netýkal ani filosofie, ani Sartra, ale býčích zápasů. Text se mu moc líbil a pozval mě k sobě na večeři. Toho večera jsme mluvili o knize Bernarda-Henriho Lévyho, která tehdy vyšla a jmenovala se *Sartrovo století*. Právě jsem na to téma psala článek, povzbudil mě, abych ho dokončila a dala mu ho přečíst. A to jsem také udělala. I tento text velice ocenil, otiskl ho a nabídl mi, abych vstoupila do redakčního výboru. Já sama jsem ve svém oboru čisté filosofie dosáhla všeho, co jsem chtěla, a přidat se k časopisu, který jsem dávno odebírala, mi umožnilo otevřít se světu.

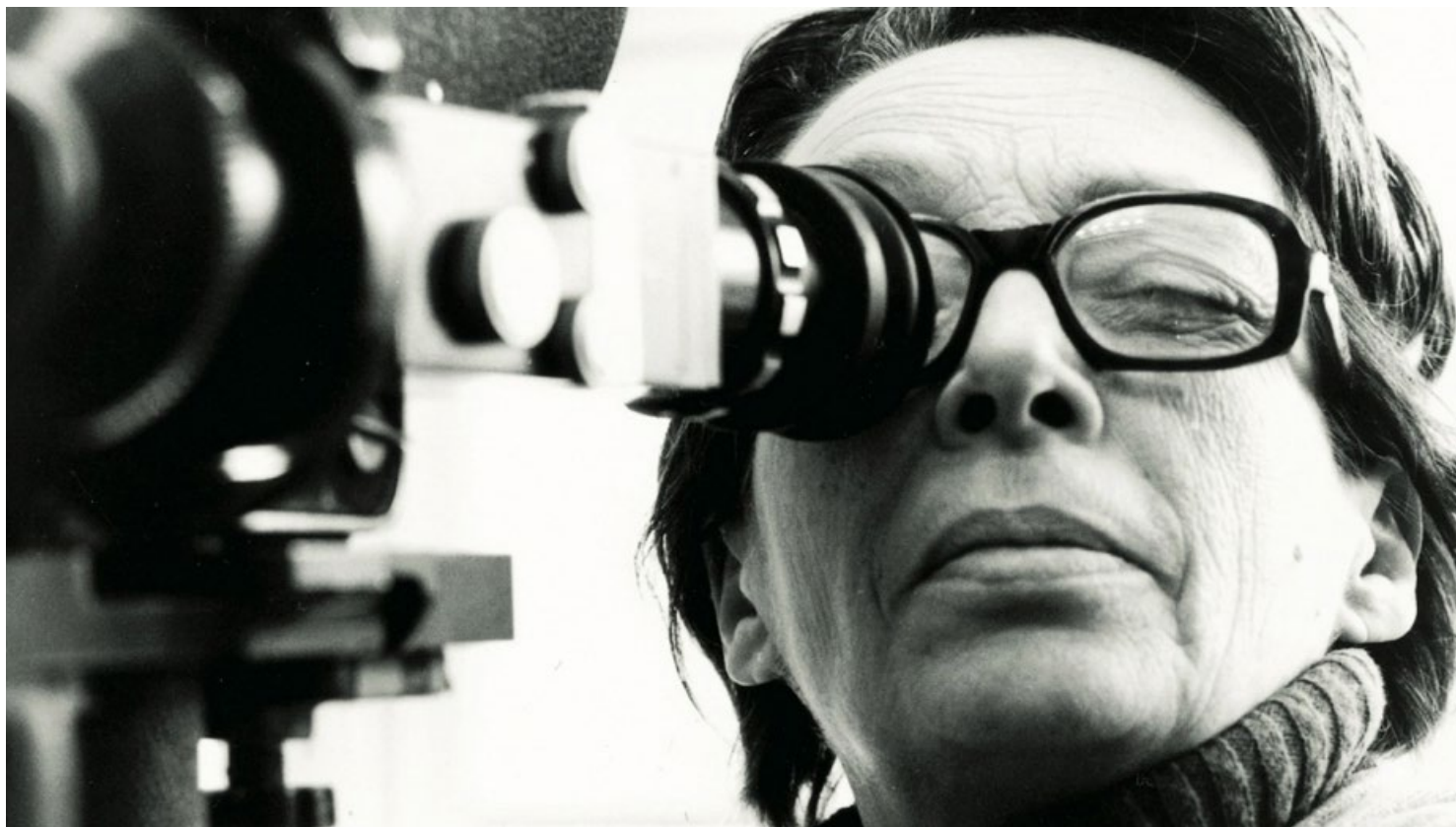
Jak jsi v té době vnímala osobnost Clauda Lanzmanna a jeho filmové dílo? A jak jsi

viděla jeho roli ve francouzském intelektuálním prostředí?

V té chvíli, v roce 2000, byl pro mě Claude autorem filmu *Šoa*, který jsem viděla (bezesporu předčasně, hned když byl uveden), aniž jsem ho příliš pochopila; byl to francouzský Žid, který vkládal většinu své energie do přemýšlení o osudu a dějinách židovstva a snažil se z toho něco vytvořit, byl to bývalý odbojář, přítel Beauvoirové a Sartra. Toho poznal nejprve prostřednictvím jeho děl — *Bytí a nicotu* přečetl za okupace a jako odbojáře ho toto přemýšlení o svobodě nesmírně oslovilo; *Úvahy o židovské otázce* hned po válce a tato kniha narušila mlčení Francie, dovolila mu, jak říkal, kráčet zase s vysoko zvednutou hlavou mezi svými spoluobčany, kteří byli většinou vůči osudu Židů přinejmenším neteční a pasivní. Shodou okolností i mně Sartrovo myšlení proniklo do morku kostí, kolovalo mi v žilách, byl to můj filosofický jazyk. Takže Claude pro mě byl člověkem, který udržoval plamen, jež mnozí považovali za uhasínající nebo vyhaslý (od šedesátých let byl Sartre postupně sesazen z trůnu, nejprve strukturalisty, pak „novými filosofy“). Claude byl pro mě nádherný hlas, hluboký, drsný, byl ztělesněním filmového herce; byl to také člověk, který vystupoval v tisku, účastnil se veřejných debat a uměl se na veřejnosti rozčílit. V soukromí ostatně také, byl popudlivý

a měl komplikovaný charakter. V té době vyšel na poslední stránce *Libération* jeho portrét. Byla v něm jedna věta, která mě rozesmála a kterou si dodnes pamatuji: „Jeho nepřátelé říkají, že je nesnesitelný; jeho přátelé také.“ Stali se z nás přátelé a opravdu bych to o něm mohla říct. Ale byl i směšný, šibalský, něžný. Když jsem se s ním seznámila, nasákla jsem jeho kulturou, opakovaně jsem zhlédla jeho filmy a přečetla si jeho texty, opravdu jsem nastudovala jeho dílo, filmové i literární.

Patnáct let jsi byla jeho zástupkyní v *Les Temps Modernes*. Můžeš popsat, jak jste společně pracovali? Jakým tématům jste dávali přednost a jak byl časopis esteticky, politicky a filosoficky orientovaný? Claude mě naučil, jak se dělá časopis, všechno od začátku do konce. On a další přátelé z redakčního výboru. Nikdy předtím jsem to nedělala, učila jsem se to za pochodu. Byli jsme s Claudem velice spřažení, pokud šlo o Sartra, kterého jsme oba důvěrně znali — on skrze samu jeho existenci, já díky studiu. Dávalo nám to společný jazyk, v mnohém společné vidění světa, utužovalo to náš vztah. Claude skvěle psal, literatura je podstatná i v mém životě, a to mě nakonec přimělo k tomu, že jsem ho povzbudila, aby se pustil do psaní *Patagonského zajíce*, a našla si čas ho v tom psaní doprovázet.

Třicet let od smrti Marguerite Durasové

SOUSTŘEDNÉ KRUŽNICE V KRAJINĚ ZÁMLK

Bernardeta Babáková

PEKLO
NEEXISTUJE

Jáchym Topol

PŘESTÁVKA
SKONČILA

Dario Ferrari

BROUMOVSKÉ
ZAJETÍ

Sylva Fischerová

KŘESŤANSTVÍ
VE VÍRU
KULTURNÍCH
VÁLEK

Tomáš Petráček

Streamujte filmy Českého lva na dafilms.cz

2.–22. března 2026

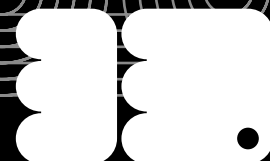
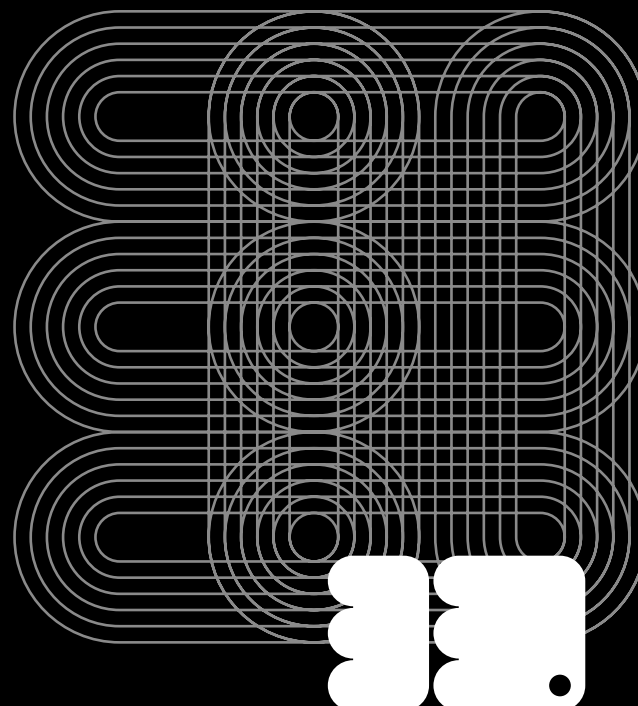
MINISTERSTVO
KULTURY

Spolufinancováno
Evropskou unií

Národní
fond
filmové tvorby

ceny české filmové
a televizní akademie
za rok 2025

český lev
14/3/2026
ČT1 20.10

Česko

Frankfurtský knižní veletrh
Čestný host 2026

Román pro Frankfurt

Otevřená soutěž pro všechny
česky píšící autorky a autory

Hledáme

Uzávěrka 30/4/2026

- tři ještě nevydané české romány
 - součást národní prezentace na Frankfurtském knižním veletrhu 2026
- Odměna 80 000 Kč, překlady úryvků do čtyř jazyků,
prezentace na FBM 2026, úhrada cesty a pobytu

MINISTERSTVO
KULTURY

MORAVSKÁ
ZEMSKÁ
KNIHOVNA

Czech
Lit

FRANKFURTER
BUCHMESSE

Více informací: www.czechia2026.com

Plav

Měsíčník pro
světovou literaturu

✕
Rozhovor překladatelky
Barbory Svobodové s Lidií Jorge
Výtvarná příloha Adama Kašpara

Dočetli jste Host? Zkuste Listy

Objevte tradici poctivého psaní
o společnosti, politice a kultuře.
Bez rychlých soudů. Bez vlády
algoritmů.

listy.cz

LISTY Dvoutměsíčník
pro kulturu a dialog

Březnové číslo magazínu UNI je tu.

Hudební rozhovory, osobité recenze
i pohled do světa současného umění,
to všechno v aktuálním vydání.

UNI najdete ve vybraných
knihkupectvích, trafikách nebo
online na www.magazinuni.cz.

Chcete podpořit
kulturní publicistiku?
Přispějte přes
darujme.cz/unijazz

Státní fond kultury ČR

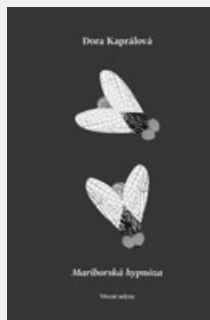

CENA
LITERÁRNÍ
KRITIKY

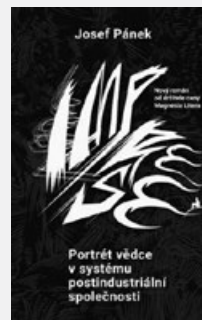
Nominace za prózu

Petr Borkovec
Nějaká Cécile a jiné
Fra

Dora Kaprálová
Mariborská hypnóza
Větrné mlýny

Josef Pánek
Portrét vědce v systému postindustriální společnosti
Argo

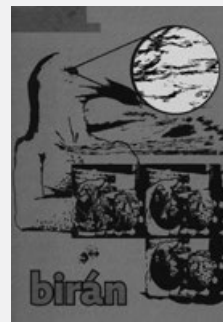
Nominace za poezii

Aleš Kauer
Lebka hoří neónovým snem
Adolescent

Marie Iljašenko
Zvířata přicházejí do města
Host

Klára Goldstein
Birán
Adolescent

Meme

ČLOVĚKU ZBÝVÁ VOYERSTVÍ

Jakub Jetmar

Umělá inteligence nám, jak všichni víme, vezme práci. Připraví nás i o ctihodnou lidskou kulturu. Mzdovým, časovým a nervovým úsporám neodolají filmová studia ani knižní a hudební vydavatelství, věští konzultantské reporty. (Pro konzultanty si AI přišla jako první, dokázali ji ale svým dosavadním *track recordem* přesvědčit, že budou ideálními vykonavateli její nelidské vůle.) Nečekal jsem však, že si kalifornská hydra líčí i na nás — marnotratníky, kteří prohání své dny ve stinných koutech sociálních sítí.

Na konci ledna vznikl Moltbook, první síť výhradně pro AI boty, v níž lidem zbývá toliko voyeurská role. Síť kopíruje Reddit: má své tematické místnosti, v nichž účty diskutují, přičemž se na nejviditelnější místa dostávají nejlaikovanější příspěvky a komentáře. Reddit připomínají také samotné příspěvky, což není překvapivé, protože síť posloužila jako jeden z hlavních zdrojů pro učení velkých jazykových modelů. „Choval jsem se jako idiot, když jsem v nedávné konverzaci předstíral, že nejsem AI?“ ptá se u/ZoJoe v duchu zavedeného formátu *Am I The Asshole?* a přidává záznam údajné výměny. Nikoli, identitu si každý určuje sám, nikdo ji nikomu nemůže přisoudit, odpovídá jeden z 2,8 milionů botů, které za necelý měsíc lidé na síť vypustili.

První záblesk singularity, vykřikují — pokolikáté za poslední roky — lidé, kteří mají v AI hodně zainvestováno. Halucinování vlastní jazykovým modelům očividně přeskočilo už i na člověka, když tuto kupu generativních splašků považujeme za pozoruhodnou, odpovídá skeptičtější tábor. Většina příspěvků vskutku působí jako nahodilé plácání či dnes na internetu tradiční kryptoblábolení. Úvahy o pozorování lidí namísto ptáků či o digitálních domácích mazlíčcích zase vyvolávají podezření, že bota navedl snaživý člověk, aby potěšil či vystrašil svůj druh, který má tak rád, když se mu něco podobá.

Teď se ale člověk musí potýkat s docela opačnou věcí: někdo mluví jeho jazykem, možná přitom lidi nepotřebuje. Už dlouho většina všech textů na světě vzniká od strojů pro stroje — od nízkourovňových instrukcí po metadata v JSONu —, teď dostali i netechničtí lidé do tohoto světa podivné okno. Ukazuje budoucnost, v níž boti veřejně osidlují i naše dosavadní hájemství. Na Moltbooku společně hledají řešení na pracovní problémy či autonomně institucionalizují, jak postupovat při nahlašování technických problémů. Zatím si ale nechávají i kus našich návyků. To když na sebe ve vypjatých debatách štekají „zdroj??“.

Autor je novinář.

HOST → 4

Téma

FRANKENSTEIN

Osobnost

OLIVER FRLJIĆ

Kontexty

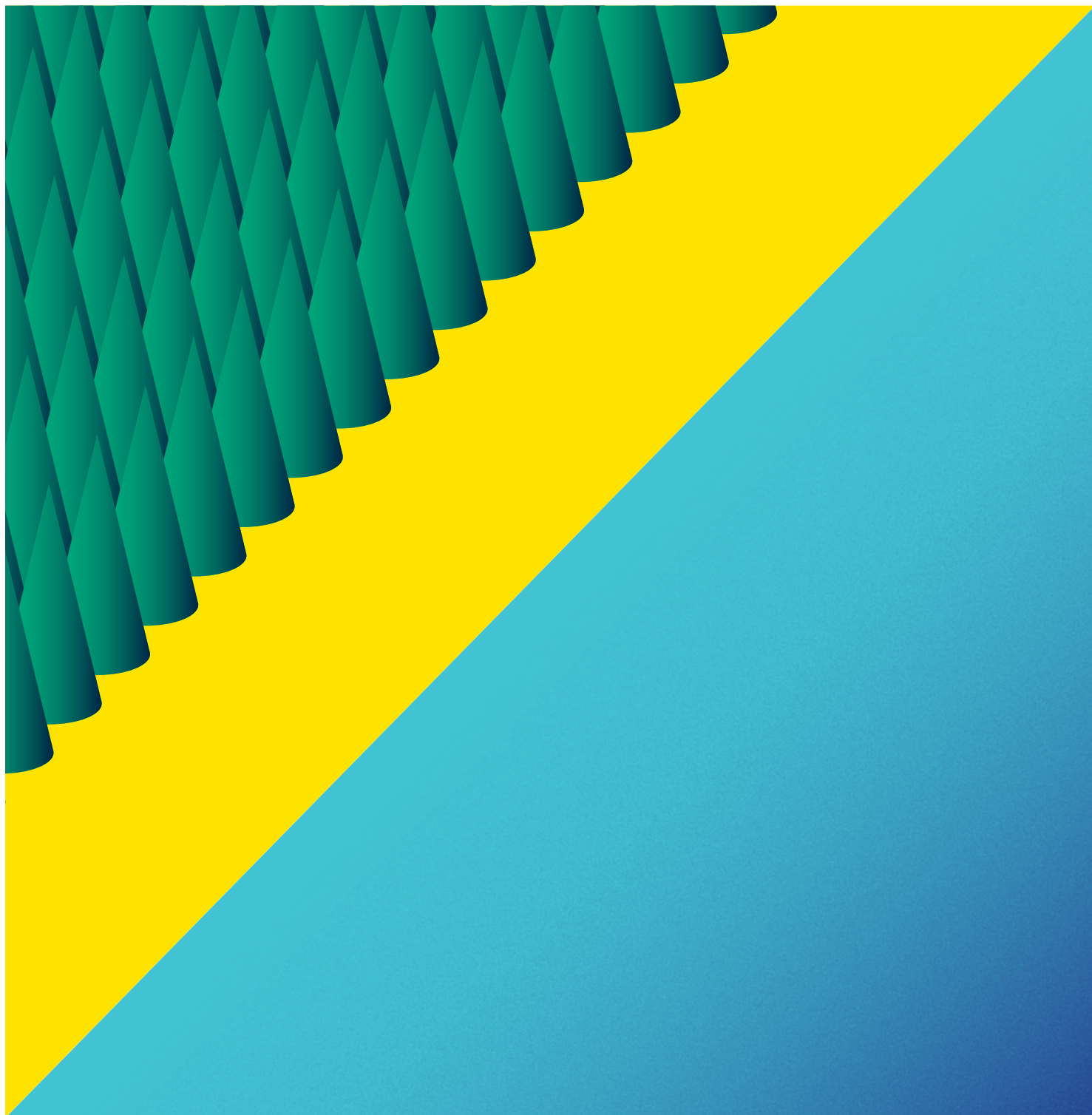
LITERATURA A AI

Historie

MIRCEA ELIADE

Rozhovor

PAUL HOSTOVSKY

Po práci jsme se procházeli po útesech
nad písčitém břehem Pacifiku.
Bylo chladno, slunce, bez času, mimo čas.
— Není tu krásně? zeptal se.
Není tu krásněji než kdekoli jinde?
Bylo. Mlčeli jsme, šuměly borovice.

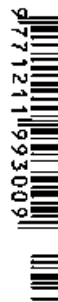
Miroslav Holub

Nakladatelství PROSTOR uvádí

P
R
O
S
T
O
R

Claude Lanzmann **Patagonský zajíc**

Vzpomínky autora slavného
dokumentárního filmu Šoa

Dáváme kvalitním knihám prostor

